Vieraslajirikos ja vieraslajien liittyminen *Ympäristön tuhoamiseen*

Pähkinänkuori Luonnonvarakeskuksen lausunnosta ja näkemyksestä asiaan

Maa- ja metsätalousvaliokunta

9.10.2026

Erikoistutkija Sanna Kuningas, Luonnonvarakeskus

Tausta

© Luke

- Luke pitää ehdotettuja muutoksia, erityisesti rikoslain 48 lukuun ehdotettuja lisäyksiä vieraslajirikoksesta (4 g §) ja ympäristön tuhoamisesta (5 b §), tärkeinä, tarkoituksenmukaisina ja oikeansuuntaisina.
- Uusi vieraslajirikosta koskeva rikosnimike ja mahdollisuus enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen nähdään tärkeinä.
  - Kynnys kuitenkin korkea! "Huomattava vahinko ympäristölle".
- Rikossääntelyn tulee kattaa sekä EU:n että kansallisen vieraslajiluettelon lajit sekä myös tahallisen rikoksen yritys.
- Toistuvat laiminlyönnit ja piittaamattomuus tulisi rinnastaa törkeään huolimattomuuteen.

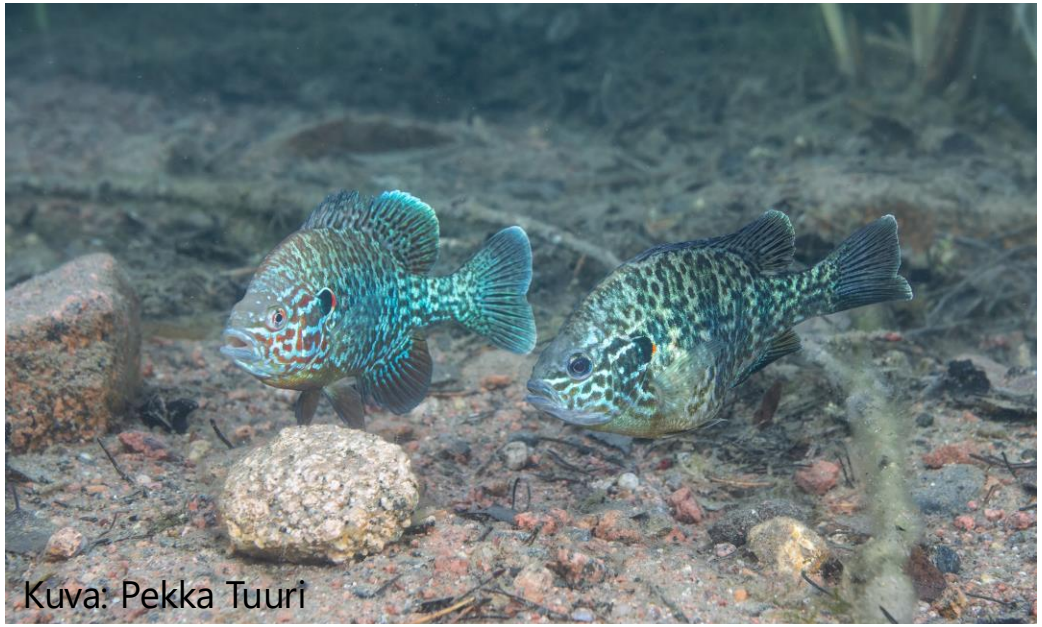
- Riittävät resurssit ovat edellytys tehokkaalle valvonnalle ja sujuvalle viranomaisyhteistyölle.
- Aktiivinen tiedottaminen on olennaista.

- Vieraslajien hallitsematon leviäminen haittaa **sekä luontoa että luonnonvarataloutta**.

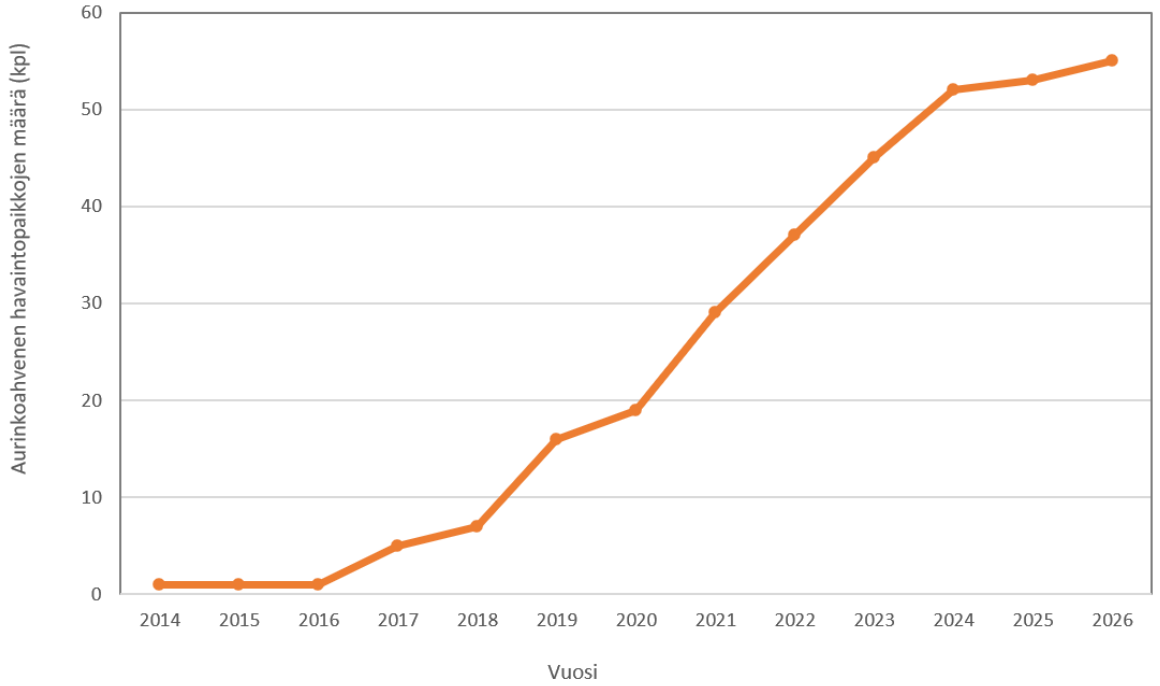
Luke

Esimerkkinä aurinkoahven

- EU:n haitallisten vieraslajien luettelossa
- Levinnyt ihmisten tahallisesti luontoon levittämänä.
- Laajalle levinnyt, pääpaino Varsinais-Suomi.
- Hävittämistoimenpiteet mahdottomista hyvin haastaviin ja kalliita.
- **Täyttyykö "huomattava vahinko ympäristölle"**?
  - Missä vaiheessa laji haittaa **kalataloutta**?

Kuva: Pekka Tuuri

© Luke

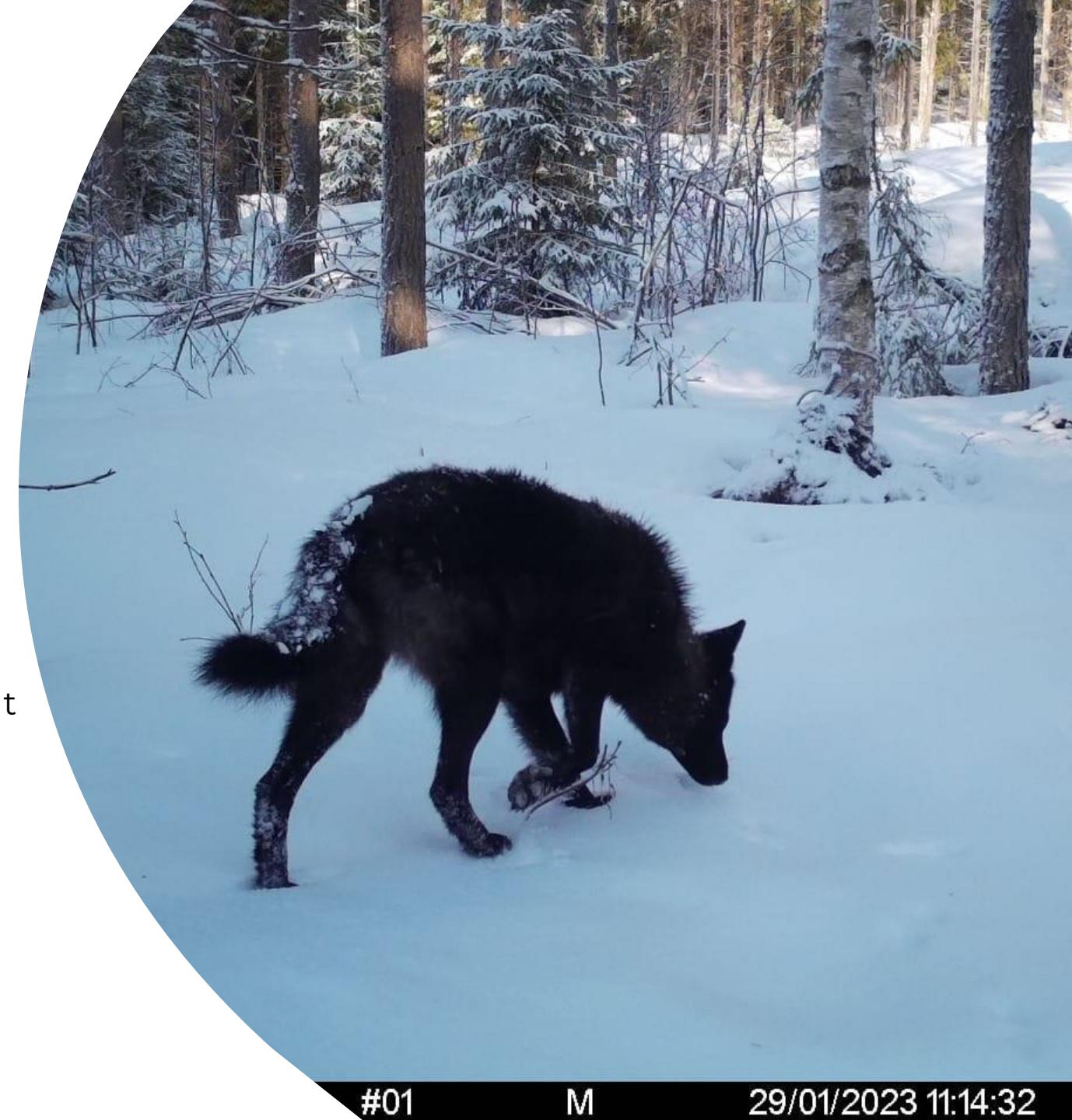
Esimerkkinä maa-ainesten siirrot

- Vieraslajikasvien lisääntymiskykyisiä kasvinosia sekä vieraslajietanoita ja niiden munia voi siirtyä paikasta toiseen maa-aineisten siirtojen mukana.
- Esimerkki komealupiini
  - Kansallisessa vieraslajiluettelossa, laajalle levinnyt pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Lisääntyy siemenestä ja siemenet säilyvät jopa vuosikymmeniä elinkykyisinä maassa.
  - **Myrkyllinen pölyttäjille**, mm. kimalaiselle joka on metsämustikan tärkein pölyttäjä
  - Esim. Infra- ja viherrakentamisessa uudelle alueelle on tuotu maa-aineksia, jonka seurauksena alueelle ilmestynyt laajat komealupiinikasvustot.
- **Täyttyykö laajamittaisesta haitallisia vieraslajeja sisältävän maa-aineksen levittämisestä vieraslajirikoksen kriteerit?**
  - Lupiineja ei saada hävitettyä, mutta niiden leviämistä (ja levittämistä) voidaan hallita.
  - Kunnat maksavat kansalaisille lupiinien kitkemisestä (Crowdsorsa), halvempaa olisi olla levittämättä niitä.

Esimerkkinä koirasusi

- Koiran ja suden risteymä eli koirasusi on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi
- Uhkaa luonnonvaraisen lajin, suden, geenipuhtautta
- Koirasudella tarkoitetaan suden ja koiran risteymiä neljässä ensimmäisessä sukupolvessa (F1-F4)
  - Kasvatetut yksilöt (takaisinristeymät koiraan)
  - Luonnossa tavatut yksilöt (takaisinristeymät suteen)
- Vaikka koirasusiyksilö saataisiin poistettua luonnosta, on se voinut lisääntyä ja risteytyä suden kanssa ja vahinko siten ehtiä jo tapahtua.

Kiitos

sanna.kuningas@luke.fi

